

JUBILEJI – OCENE – ZAPISKI – POROČILA – GRADIVO

OB ŠESTDESETLETNICI IZREDNE PROFESORICE DR. MARIJE STANONIK

Marija Stanonik, doktorica literarnih znanosti, je ob svoji šestdesetletnici pri založbi Družina izdala knjigo *Odpuščam in prosim odpuščanja*. Njenemu življenjskemu prazniku je posvečen tudi ta prispevek.

Znanstvena svetnica in izredna profesorica za slovensko slovstveno folkloristiko Marija Stanonik se je rodila 23. maja 1947 na Dobračevi pri Žireh, diplomirala iz slovenistike in etnologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani, tam tudi magistrirala na Oddelku za etnologijo z nalogo *Promet v Žireh – etnološki vidik* in doktorirala na Filozofski fakulteti Vseučilišča v Zagrebu s temo *Kontekstualnost in žanrski sistem slovenskega narodnoosvobodilnega pesništva 1941–1945* leta 1993. Od leta 1974 je zaposlena na Inštitutu za slovensko narodopisje pri ZRC SAZU v Ljubljani. Kakor njen študij je tudi njeno delo izrazito interdisciplinarno. Na podlagi njenega lastnega terenskega in arhivskega dela, še več pa s pomočjo študentov, ki so izpisovali ustrezno gradivo iz časopisov in slovenske literature, ter z akcijami s sodelovanjem javnih občil (slovenski časopisi, revije, radio, televizija) se je arhiv slovenske slovstvene folklore v omenjenem inštitutu obogatil z nad 40.000 enotami. Na tej podlagi je pripravila tri zbirke, in sicer: *V deveti deželi* (Sto slovenskih pravljic iz naših dni (1995); *Slovenijo je Bog nazadnje ustvaril* (pretekle in sodobne slovenske folklorne pripovedi) / *God created Slovenia last, Past and Contemporary Slovenian Folk Tales* (1999); *Slovenske povedke iz 20. stoletja* (2003)).

Strokovno in znanstveno se je izpopolnjevala v Brnu, v Varšavi, na Ohridu in Budyšinu. Za svoje raziskovalno delo je dobila številna priznanja, med drugim Murkovo nagrado za posebne dosežke na področju slovstvene folkloristike, leta 2005 pa je postala častna članica občine Žiri.

Najpomembnejše področje njenega raziskovalnega dela je teorija slovstvene folklo- re. Njena teza je, da je slovstvena folklorica ena od vej besedne umetnosti, zato je zgrešeno, ko jo nereflektirano potiskajo v etnologijo, saj ta nima aparata za njeno raziskovanje. Žanri so izrazit pojem literarne vede, prav tako tudi vprašanje stila in motivike. V knjigi z naslovom *Teoretični oris slovstvene folklo- re* (2001) zagovarja tezo o upravičeni samostojnosti slovstvene folkloristike tako nasproti etnologiji kot literarni vedi. Teoretično je obdelana sistematika, prečiščena je terminologija, predstavljene pa so ureditev snovi, opredelitev predmeta in metod raziskovanja.

V svojem najobsežnejšem delu *Procesualnost slovstvene folkloristike* (2006) v *Sklepu* zajema poglobljene rezultate in perspektive nadaljnjega razvoja slovenske slovstvene folkloristike na meji dveh tisočletij.

Prve zapise slovenske slovstvene folklo- re najdemo že v času protestantizma, npr. številne pregovore in božične pesmi.

Predmet slovstvene folkloristike so jezik, folklorni obrazci, pesmi in proza. Pradav- na umetnost govornega jezika se je ohranila še v današnji čas.

Slovstvena folklorica je umetnost govornega jezika in veda skuša fragmente teh pripovedi povezati v knjige, da bi vsaj tako ostal spomin na staro slovensko nesnovno kulturno dediščino, s katero bi se tudi krepila zavest in temeljni ponos naših potomcev.

Dr. Marija Stanonik si prizadeva uresničiti nekaj najpomembnejših načrtov: zavarovati in ohraniti vse zapisano in posneto gradivo; nadaljevati zbirko *Glasovi*, ki je na terenu vsaj na polovici slovenskega etničnega prostora postrgala zadnje ostanke klasične slovstvene folklore.

Pri založbi Zora mariborskega Slavističnega društva je leta 2007 izšla knjiga Marije Stanonik *Slovenska narečna književnost*. »Monografija odpira novo poglavje v slovenski literarni zgodovini in literarni vedi sploh, saj je prvo delo, ki skuša sistematično prikazati slovensko narečno književnost z vidika estetskega vrednotenja snovi, motivike, stilnih sredstev, percepcije,« piše avtorica v Uvodu. Delo združuje narečja in literaturo, zemljepisje in slovenske rojake v zamejstvu, in sicer tržaške Slovence, Beneško Slovenijo in Rezijo, Porabje in Gorski Kotar. Na začetku je predstavljena dramatika, saj je govorjena beseda v njej najbolj naravna, in sicer delo Andreja Šusterja Drabostnjaka, sledi beneškoslovenska pastoralka Naš božič in številne enodejanke Renata Podbersiča.

Zadnja leta gradi dr. Marija Stanonik pomemben projekt o slovenskih pregovorih in reklih. Faza zbiranja gradiva se končuje, na vrsto prihajajo razvrščanje in priprave za njihovo znanstveno izdajo.

Sedem knjig in nekaj člankov je posvetila rodnim Žirem in Poljanski dolini.

V priloženi bibliografiji so navedene njene številne knjižne objave, izvirni znanstveni članki, strokovni članki in drugo. Leta 1997 je izdala svojo pesniško zbirko *Raztrgane korenine*. V zborničku *Bog je videl* se podaja na področje duhovne literature, prav tako tudi v dveh antologijah z interpretacijami: *Poezija slovenskih jezuitov* in *Žuborenje* (poezija slovenskih uršulink).

Raziskovalno, strokovno, pedagoško in uredniško delo dr. Marije Stanonik v zadnjih tridesetih letih je izredno obogatilo slovensko in tuje vedenje o slovstveni folkloristiki. Želimo ji še veliko ustvarjalnih moči.

Zinka Zorko, izr. članica SAZU
Filozofska fakulteta v Mariboru